

Na co nezapomenout při vyjednávání o autorském honoráři

Ivan David, Pavel Zahrádka

Bezpochyby jedním z nejvíce diskutovaných bodů při sjednávání spolupráce mezi autory na straně jedné a osobami, pro které tito autoři vytvářejí svá autorská díla na straně druhé, je otázka autorského honoráře.

V tomto textu stručně shrneme všechny podstatné aspekty, které by měly být vzaty v potaz při sjednávání tohoto autorského honoráře a které ovlivňují jeho výši, formu, splatnost a další podmínky.

**Druh autorského projektu,
jehož se odměna týká**

→ 04

Forma odměny

→ 05

Výše a složky odměny

→ 07

**Rozsah práce a licence,
na který se odměna vztahuje**

→ 08

Splatnost odměny

→ 09

Způsob ujednání odměny

→ 10

1 Druh autorského projektu, jehož se odměna týká

Výše, forma i další aspekty autorské odměny (viz též dále) jsou v první řadě významně ovlivněny tím:

- v jakém autorském odvětví je práce realizována (průměrná cenová hladina se bude lišit u projektů televizní reklamy, u experimentální divadelní tvorby a u produkce románové beletrie);
- o jaký druh autorského projektu se jedná (typicky zda jde o čistě zakázkovou práci, kdy autor vytváří dílo dle přesných požadavků zadavatele, anebo zda jde o „artový“ projekt, kdy se předpokládá vyšší míra autorské volnosti při zpracování díla);
- jaký je rozsah poptávané licence (základními kritérii je její výhradnost, rozsah poskytovaných práv, doba trvání a teritorium);
- jakou profesi autor vykonává (dle náročnosti konkrétní autorské činnosti je odvozena výše honoráře a současně druh této činnosti ovlivňuje i to, zda autor bude vyplácen paušálem a/nebo i podílovou odměnou, zda s autorem bude uzavírána podrobná písemná smlouva, anebo půjde jenom o práci „na fakturu“, jejíž detaily budou pouze stručně shrnuty v e-mailové komunikaci atd.);
- jaká je proslulost autora (autoři by se měli co nejdříve ujistit, že zadavatel práce je obeznámen s jejich profesním životopisem či portfoliem a že tomu odpovídá odměna, která je zadavatelem práce nabízena, resp. autorem poptávána);
- jaké jsou finanční možnosti zadavatele práce (autoři by si měli zjistit i to, jakou politiku odměňování daný zadavatel práce uplatňuje a jaké jsou jeho objektivní finanční možnosti v rámci projektu, na němž chtějí spolupracovat).

Obecně lze shrnout, že výše odměny je věcí vyjednávání a dohody smluvních stran, přičemž shora uvedené aspekty by smluvní strany měly vzít při jednání v úvahu (což má nově i svou oporu v zákoně).

2 Forma odměny

Z hlediska toho, jakou má mít autorská odměna formu, se v praxi (i v zákoně) rozlišuje zejména mezi odměnami paušálními a podílovými.¹

Paušální odměna

Paušální odměna je nejčastěji dána pevnou částkou, která je ve smlouvě explicitně vyčíslena. Tato částka může (ale nemusí) vycházet z podrobného položkového rozpočtu, který je ke smlouvě přiložen a který je v takovém případě oboustranně závazný i co do výčtu a výše těchto jednotlivých položek.

Nežřídká se však stává, že jednání o odměně je vedeno již v okamžiku, kdy projekt, pro který má být dílo vytvářeno, dosud není zcela zafinancován a/nebo nejsou známy jeho přesné parametry, a tedy není zřejmé, jak vysoký bude mít rozpočet, a tedy ani jaké budou finanční možnosti zadavatele práce. V takovém případě je možno odměnu namísto pevně dané konečné částky definovat alternativně tak, že její konečná výše bude určena až dle velikosti rozpočtu projektu a míry jeho zafinancování.

příklad

Autor se zadavatelem práce se dohodnou, že autorovi bude zaplacena nevratná paušální záloha (minimální garance) pokrývající základní rozsah práce, který je po autorovi vyžadován. Současně se dohodnou, že pokud se podaří na realizaci projektu získat grant X ve výši alespoň Y Kč, bude autorovi doplacena paušální částka ve výši Z Kč. Dohodnou se rovněž na tom, že autorova odměna za všechny práce na projektu (tj. včetně prací, které mají být realizovány v pozdějších fázích projektu) bude činit X % z konečného rozpočtu projektu, nejméně však Y Kč a nejvýše Z Kč.

Podílová odměna

V případě, kdy se autor podílí na vytváření díla, u kterého je možno předpokládat, že zadavatel práce bude mít z distribuce tohoto díla výnosy, je možné (odpovídá-li to oborovým zvyklostem i charakteru práce autora), aby se obě strany spolu dohodly, že autor bude mít na takových výnosech podíl. Tato dohoda může být dle okolností výhodná pro obě strany. Výhodou pro autora je, že bude mít přehled o výnosech, které jsou v souvislosti s jím (spolu)vytvářeným dílem generovány,² a bude mít prospěch z takto dosažených výnosů. Výhodou pro zadavatele práce je, že autor je tímto způsobem motivován odvést svou práci co nejkvalitnějším způsobem i podílet se v co největším rozsahu na propagačních aktivitách spojených s promováním výsledného díla; současně v případě, že zadavatel práce nedisponuje dostatečnými prostředky k úhradě autorem požadované paušální odměny, může nižší částku paušální odměny kompenzovat právě příslibem podílu autora na budoucích výnosech. Administrativní náročnost, kterou vyúčtovávání a hrazení této odměny pro zadavatele práce nese,

je též kompenzována skutečností, že je takto snížena pravděpodobnost, že se autor bude domáhat doplatku ke své nízké paušální odměně.³

Je-li sjednávána takováto podílová odměna, je třeba (v zájmu obou stran) dohodnout se zcela přesně:

- z čeho se taková odměna bude počítat (tedy z jakých konkrétních výnosů zadavatele práce; přičemž tyto výnosy je možné upřesnit z hlediska distribučních kanálů, ze kterých pocházejí, ale i časově, anebo maximální částkou výnosů, ze kterých má autor nárok na podíl);
- jaké náklady je zadavatel práce oprávněn si z výnosů odečíst před jejich dělením (typicky DPH a určité náklady na distribuci a marketing projektu);
- jak často a v jaké formě má být odměna autorovi vyúčtovávána, případně i jak podrobné má takové vyúčtování být.

příklad

Autor se dohodl se zadavatelem práce, že vyjma základní paušální odměny v částce X Kč bude po dobu 5 let od zahájení distribuce vytvořeného díla dostávat podílovou odměnu ve výši Y % z výnosů obdržených zadavatelem práce ze všech forem distribuce díla, přičemž zadavatel práce bude autorovi zasílat každých 6 měsíců vyúčtování této podílové odměny.

Jak plyne i z výše uvedených příkladů, není neobvyklá ani kombinace odměny paušální a odměny podílové. V takovém případě je tedy sjednána paušální částka (ať již ve formě nevratné zálohy, minimální garance, nebo jiným způsobem) a současně podílová odměna, která se někdy započítává na uhrazenou pevnou částku.

3 Výše a složky odměny

$$\begin{array}{r} a \\ + b \\ \hline d \\ \times c \\ \hline = x \end{array}$$

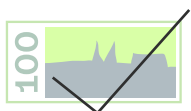
Ať již bude odměna sjednána jakoukoliv formou, vždy je třeba jasně dohodnout její celkovou výši a specifikovat, jaké všechny náklady na straně autora taková odměna pokrývá. Dokud není dosaženo takového ujednání (alespoň v předběžné formě), neměla by být práce autora na projektu zahájena, a to pro ochranu a jistotu obou stran.

příklad

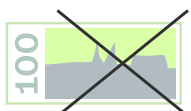
Je-li autor plátcem DPH, měla by smlouva výslovně uvádět jeho nárok na úhradu této DPH nad rámec vlastní odměny (v opačném případě v pochybnostech platí, že DPH je již do odměny zahrnuta, a její úhrada jde tedy k tíži autora).

Pokud je zřejmé, že bude na straně autora nezbytné vynakládat určité specifické náklady nad rámec vlastní odměny – například na koupi materiálu, nájem pracovních nástrojů, dopravu, ubytování, zajištění pomocných autorských profesí, konzultantů atd. – mělo by ujednání o odměně výslovně deklarovat nárok autora na úhradu těchto dalších nákladů, v opačném případě může být sporné, zda má na jejich úhradu autor nárok.

4 Rozsah práce a licence, na který se odměna vztahuje

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

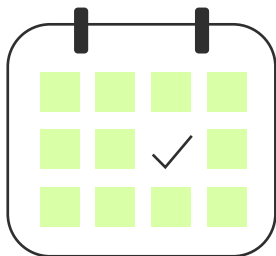
- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

Je třeba rozlišovat mezi odměnou za vytvoření díla a odměnou licenční (byť v konkrétních případech mohou být obě odměny zahrnuty do téže sjednané částky).

Pokud jde o odměnu za vytvoření díla, je v zájmu autora i zadavatele práce výslovně určit, na jaký rozsah práce se sjednaná odměna vztahuje, tedy jaké konkrétní úkony nebo výstupy má autor za domluvenou odměnu provést. Pakliže je v tomto bodě dohoda vágní, hrozí zadavateli práce, že se autor bude domáhat další odměny za práci, která (dle zadavatelovy domněnky) měla být vykonána za původně sjednanou odměnu, a autorovi naopak hrozí, že za relativně nízkou odměnu po něm bude požadováno zhotovení rozsáhlého díla (např. pokud není definován počet normostran díla, verzí díla apod. a ani jinak není kvantifikováno, co se přesně po autorovi žádá).

Výše řečené analogicky platí rovněž ohledně licenční odměny, a tedy i ohledně rozsahu licence, kterou autor uděluje. I tady by mělo být jasné ujednáno, jaké licenční podmínky jsou „kryty“ sjednanou odměnou. Pokud takové ujednání chybí nebo je vágní, může být značně sporné, jak je zadavatel práce oprávněn se sjednaným výstupem (v rámci sjednané odměny) nakládat.

5 Splatnost odměny

Vyjma všech výše uvedených bodů je třeba při sjednávání autorského honoráře sjednat i jeho splatnost, tedy nejzazší okamžik, ke kterému je zadavatel práce povinen autorovi honorář uhradit.

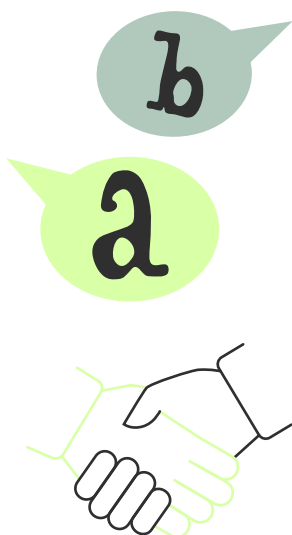
V tomto směru se nabízí několik variant, jak splatnost ujednat. V první řadě může být odměna splatná jednorázově v celé výši, anebo může být rozdělena do splátek. Splatnost odměny (jejích splátek) pak může být navázána na nejrůznější časové momenty, typicky na uzavření smlouvy, obdržení grantu, zahájení prací na projektu, odevzdání jednotlivých návrhů/verzí autorova díla, schválení výsledného autorova díla atd.

Splatnost odměny též dle dohody stran může, ale nemusí být podmíněna vystavením autorovy faktury. Autor je však povinen fakturu vystavit vždy, pokud je plátcem DPH, a tedy zadavateli práce účtuje DPH v zákonné výši.

V případě podílové odměny je její splatnost typicky vázána na doručení jejího vyúčtování autorovi zadavatelem práce.

V případě, že strany zapomenou splatnost odměny sjednat, platí, že je odměna (jejíž dohodnutou výši je možno jednoznačně určit) splatná na základě autorovy výzvy.

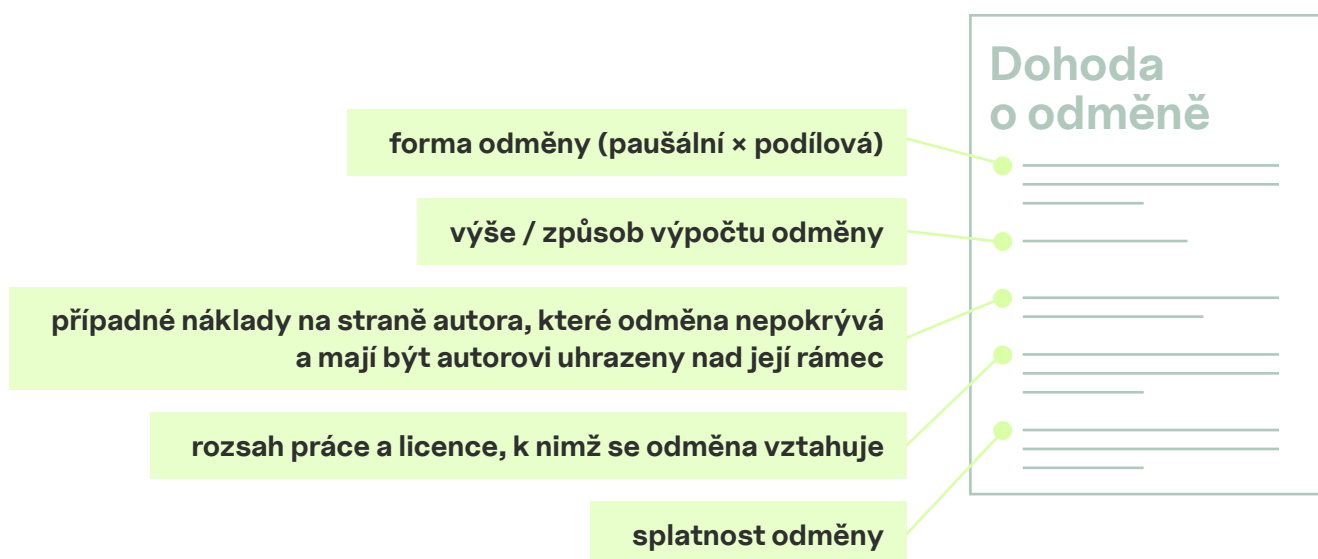
6 Způsob ujednání odměny

Na platnosti ujednání o odměně nic nemění to, jakou formou je tato odměna ujednána. Platné je tedy ujednání ústní i ujednání písemné (a ostatně i ujednání jakkoliv jinak zadokumentované). Zásadní rozdíl je však v míře prokazatelnosti tohoto ujednání, neboť prokázání existence a obsahu čistě ústní dohody (nedoložené ani e-mailovou či jinou elektronickou komunikací) může být v praxi v případě sporu značně obtížné.

Pro obě strany (autora i zadavatele práce) je vzájemně výhodné, aby ujednání o odměně bylo jednoznačné a průkazné, tedy ideálně aby mělo formu „klasické“ smlouvy opatřené vlastnoručními nebo elektronickými podpisy, anebo alespoň (v méně ideálním případě) aby bylo doložitelné formou průkazné e-mailové komunikace. V opačném případě je zde na straně autora riziko, že nebude schopen se domoci celé výše odměny, která mu byla přislíbena, a na straně zadavatele práce naopak riziko, že neprokáže, že se s autorem dohodl na nižší odměně, než které se autor domáhá, případně na rozsahu objednaných prací a licence, které odměna zahrnuje.

Lze tedy doporučit zadokumentovat dohodu o odměně alespoň stručnou písemnou formou, přičemž takový dokument by měl obsahovat přinejmenším na základní úrovni popsání všechny okolnosti ovlivňující sjednanou odměnu, jak je popisujeme v tomto dokumentu, tedy:

Poznámky

- 1 Relativně nově zákon stanoví, že podílová odměna má být pravidlem, čistě paušální spíše odůvodněnou výjimkou. Slovy zákona (§ 2374 odst. 1 občanského zákoníku): „Odměna může být ujednána jako pevná částka pouze v odůvodněných případech a s ohledem na zvláštnosti jednotlivých odvětví.“
- 2 K tomu pro úplnost doplňme, že od roku 2023 má každý autor – tedy nejenom takový, který má nárok na podílovou odměnu – nárok získávat alespoň jedenkrát do roka od osoby, již udělil licenci ke svému dílu, aktuální, relevantní a úplné informace o užití tohoto díla. V podrobnostech k tomu viz § 2374a občanského zákoníku.
- 3 Narážíme zde na skutečnost, že každý autor má dle § 2374 odst. 2 právo (jehož se nemůže vzdát) žádat přiměřenou a spravedlivou dodatečnou odměnu, pokud je původně ujednána odměna tak nízká, že je ve zřejmém nepoměru k výnosům vyplývajícím z jím udělené licence a k významu jeho díla k dosažení takových výnosů.

Tento manuál vznikl za podpory projektu Komplexní výzkum a podpora rozvoje kulturních a kreativních průmyslů v Olomoucké aglomeraci, reg. č.: CZ.02.01.01/00/23_021/0008382 spolufinancovaného Evropskou unií.

Grafická úprava — Jiří Vaněk / Carton Clan.

Tento návod je zveřejněn pod veřejnou licencí CC-BY-NC-ND.

Spolufinancováno
Evropskou unií

